

Тема 2.

Цифровізація податкових послуг і сервісів

Реалізація в Україні концепції «електронного урядування» (E-Governance). Напрями підвищення рівня і якості виконання відповідних функцій (з акцентом на сервісну складову) контролюючими органами в умовах цифровізації (діджиталізації) економіки. Розширення електронних податкових послуг для платників податків. Електронний кабінет платника податку: функціонал, можливості режимів і сервісів (Е-кабінет для бізнесу та громадян). Результати співпраці контролюючих органів із Міністерством цифрової трансформації в сфері оподаткування. Досвід запровадження віртуальних економічних зон. Проєкт «Дія.City», як унікальний правовий та податковий простір для IT-компаній.

На сьогоднішній день реалізована значна частина проєктів щодо побудови цифрової держави. У сфері оподаткування послуги та сервіси, які були лише в проєктах, сьогодні вже є реальністю. Здійснюються заходи для задоволення потреб платників у зручності, простоті та комфортності всіх процедур з оподаткування. Адже цифровізація, зокрема, допомагає нівелювати людський фактор у механізмах адміністрування податків. Зазначені процеси відбуваються у партнерстві Державної податкової служби України, Міністерства фінансів України та Міністерства цифрової трансформації.

Завдяки співпраці ДПС та Мінцифри платники вже мають змогу користуватися на Порталі «Дія» такими цифровими послугами як «Малюток», ID14, цифровий податковий номер, шеринг документів, довідка про доходи. Також на Порталі «Дія» стали доступними сервіси податкової для фізичних осіб. Платники в розділі «Мої податки» на Порталі «Дія» можуть отримати інформацію про свої податкові дані, стан розрахунків з бюджетом, дані про банківські рахунки, а також мають можливість сплати податків та подання декларацій для ФОП-платників єдиного податку.

Важливим та сучасним проєктом стало запровадження «Дія.City», про запуск якого було оголошено під час третього Diia Summit у Києві. «Дія.City» –

це унікальний правовий та податковий простір для ІТ-компаній. Він поширюється на всю територію України та створює для технологічного бізнесу особливі умови, що враховують специфіку внутрішнього ринку та конкуренцію з іншими країнами. Складові «Дія.City»: сприятлива податкова система – податок на прибуток 18% або податок на виведений капітал 9%, ЄСВ на рівні 22% з мінімальної зарплати, ПДФО 5% та військовий збір 1,5%; гнучкі форми співпраці з ІТ-спеціалістами – гіг-контракти, що поєднують переваги фрилансу та соціальні гарантії; гарантії захисту інтелектуальної власності; елементи англійського права, що спрощують доступ до інвестицій; гарантії захисту особи та власності від неправомірного втручання силовиків. Dii Summit продемонстрував, що цифровізація є ефективним інструментом якісних змін у нашій державі

З аналізу досвіду розвинених країн світу у розбудові інформаційного суспільства цифрової економіки можна виділити три підходи у розумінні місії і завдань «електронного уряду» (ЕУ): 1. Розгляд ЕУ через призму трансформації надання державних послуг з використанням інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ), запровадження яких дозволить вийти на новий рівень якості послуг, зручності для користувачів при одночасному скороченні витрат. 2. Електронний сервіс з надання державних послуг визначається лише як складова змісту ЕУ, а власне сам уряд розглядається як високотехнологічна організація, функціонування якої забезпечується сучасними засобами ІКТ, оскільки тільки вся діяльність уряду, охоплена ІКТ, може забезпечити трансформацію публічного сектору згідно з новими реаліями. 3. ЕУ розглядається як нова модель управління, адекватна емерджентній економіці й інформаційному суспільству, і є не просто розширеним тлумаченням, що поглинає перші два, а репрезентує принципово новий погляд на зміст й організацію державного управління. Поширення за останні 30 років в економічно розвинених країнах принципів нового публічного менеджменту небезпідставно пов'язується зі зростанням недовіри до урядів і негативізму стосовно влади у суспільній свідомості. Сьогодні загальний напрям адміністративних реформ усе більше визначається у межах концепції «електронного урядування» (E-Governance), що об'єднує механізми, процеси та інститути, через які громадяни,

соціальні групи виражають і збалансовують власні інтереси, реалізують свої законні права і виконують обов'язки. Загальний зміст концепції «E-Governance» полягає в тому, що державне управління стає менш жорстким і регламентованим. Натомість, воно базується більше на горизонтальних зв'язках між державними органами, асоціаціями громадянського суспільства і бізнесу. Формування нової моделі публічного управління зумовлює зміну принципів використання ІКТ у державному адмініструванні: рух у напрямі більш широкого розуміння можливостей ІКТ проявляється, насамперед, у переході від концепції електронного уряду (E-Government) до концепції електронного урядування (E-Governance). Якщо в центрі уваги першої концепції лежали відкритість урядової інформації і надання публічних онлайн-ових послуг, то нове розуміння включає в себе такі концепти, як співпраця, участь, консенсус. По суті, йдеться про електронну демократію, що дозволяє розширити форми і сфери впливу громадян на процес прийняття і реалізації політичних рішень. Впровадження е-урядування в Україні відкриває нові можливості щодо забезпечення якісних публічних послуг для бізнес-спільноти і населення в цілому. Зокрема, йдеться про реалізацію комплексного та індивідуалізованого підходу до надання адміністративних послуг платникам податків з одночасним усуненням їх від безпосереднього контакту з державними службовцями, що надзвичайно важливо для запобігання корупції у податкових органах. У розвинених країнах світу діяльність податкових органів ґрунтується на поєднанні нових методів управління з активним впровадженням електронних сервісів. Ефективно працюють за цифровими технологіями податкові органи скандинавських країн – Швеції, Фінляндії, Норвегії, Данії. На пострадянському просторі безперечним лідером є маленька Естонія. У цих країнах у царині оподаткування «розумним» алгоритмам відомо все: доходи громадян, їх щоденні витрати, вкладення, майновий стан. Як наслідок, лєвова частка того, що раніше виконували люди, виконують роботи. Без зайвої паперової тяганини податки розраховуються і списуються в автоматичному режимі. В Україні поступово зростає кількість громадян, які надають перевагу електронному поданню декларацій про доходи. Створення в Державній податковій службі України Центру сертифікації ключів

дало можливість платникам подавати податкову звітність в електронному вигляді. З 2015 р. запроваджено електронне адміністрування податку на додану вартість. Громадяни можуть подавати податкову декларацію про майновий стан і доходи до органів ДПС України в електронній формі через сервіс «Електронний кабінет платника». Подання електронної звітності суттєво спрощує роботу та має чимало переваг для платників податків зокрема економія робочого часу, фінансових витрат, оперативність обробки та конфіденційність інформації, повідомлення про наявну бюджетну та податкову заборгованість. Значна роль у впровадженні сучасних інформаційних технологій відведена Центрам обслуговування платників (ЦОП), що створені при кожній державній податковій інспекції на місцях. Основним завданням ЦОП є організація надання адміністративних послуг та додаткових сервісів під час виконання платниками податків своїх зобов'язань перед державою. У своїй діяльності ЦОПи використовують зарубіжний досвід «універсамів послуг» та «єдиних офісів що спрямований на максимальну можливість застосування сучасних інформаційних технологій, зокрема електронної системи управління чергою, формування єдиних баз звернень, дистанційного доступу до податкової інформації тощо. Для своєчасного інформування платників податків у ЗМІ та на веб-порталі податкової служби у мережі Інтернет постійно висвітлюються основні питання щодо порядку подання податкових декларацій, категорій платників податків, які зобов'язані подавати звіти, термінів подання такої звітності, переліку витрат, які включаються до складу податкової знижки. Новим потужним імпульсом у справі законодавчого забезпечення цифрової економіки загалом і надання адміністративних послуг та регулювання електронного бізнесу та інтернеткомерції зокрема стало прийняття Кабінетом Міністрів України у лютому 2018 р. « Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки», яка, по суті, є дорожньою картою трансформації національного господарства і передбачає перехід від сировинного типу економіки зі споживчою моделлю поведінки до економіки знань з високотехнологічним виробництвом в інформаційному суспільстві через запровадження передових ІТ-технологій і комунікацій. Документ виділяє два

ключових напрямів: 1) розвиток цифрової інфраструктури – широкопasmовий Інтернет (ШПД) має охопити всю територію України; 2) цифровізація освітніх процесів і стимулювання цифрових перетворень у системі освіти, медицині, екології, безготівковій економіці, транспорті, суспільній безпеці та ін. Зазначається, що реалізація Концепції дозволить підняти ВВП країни й суттєво підвищити позиції України у провідних міжнародних економічних рейтингах – Global Innovation Index, ICT Development Index та інших. Серед переважаючих досить абстрактних цілей для досягнення цих показників згадується лише про досягнення покриття широкопasmового Інтернету у більше ніж 80 % за допомогою проектів державно-приватного партнерства. Проте ніяких конкретних ініціатив і термінів їх запровадження знову ж таки не висувається.

Показово, що наразі Україна робить перші кроки, намагаючись урегулювати відносини оподаткування в умовах розбудови цифрової економіки. Наразі вже функціонує Єдиний портал державних послуг – Дія, у переліку яких є й ті, що прямо чи опосередковано пов'язані з оподаткуванням (реєстрація ФОП, надання одноразової допомоги ФОП, довідки про доходи). Відповідно до Закону України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» створено Дія Сіті – середовище (еко-систему), що стимулює розвиток цифрової економіки, розробки в галузі передових технологій з високою доданою вартістю та формування економіки знань. Дія Сіті становить собою окремий правовий режим, який стосується не лише питань оподаткування відповідних резидентів, а й регламентує інші 72 аспекти їх правового статусу або ж особливостей функціонування, зокрема: можливість обрання контрактної форми трудового договору при оформленні трудових відносин між резидентами Дія Сіті та їх працівниками; запровадження гіг-контракту як особливої форми залучення резидентами Дія Сіті фізичних осіб для виконання робіт (надання послуг) в рамках здійснення резидентами Дія Сіті їх господарської діяльності, що поєднує гнучкість цивільно-правових відносин та передбачені законопроектом соціальні гарантії, але не виключає залучення резидентами Дія Сіті фізичних осіб – підприємців на підставі інших цивільно-правових або господарсько-правових договорів, а також працівників за трудовими договорами (контрактами);

регулювання договорів з негативними зобов'язаннями (про нерозголошення, непереманювання, неконкуренцію), що стимулюватиме інвестувати у розвиток талановитих фахівців та в накопичення знань та досвіду в цілому. Такі спецподаткові режими певною мірою відображають досвід іноземних держав в оподаткуванні ІТ-індустрії.